

Running head: INVLOEDEN OP TEVREDENHEID TAAKVERDELING

Universiteit Utrecht

Master psychologie, Sociale Psychologie

THESIS

De Invloed van Empathie, Dankbaarheid en Ervaren Responsiviteit op de Tevredenheid met
de Taakverdeling bij Jonge Ouders.

Martine Vogt, 3521419

12 september 2013

Begeleider: Hagar ter Kuile

Tweede beoordelaar: Florian Cramwinckel

Abstract

In dit onderzoek werd verwacht dat meer (eigen- en partner) empathie, ervaren responsiviteit en dankbaarheid positief zouden samenhangen met meer tevredenheid met de taakverdeling bij stellen met jonge kinderen. Er werd hierbij ook verwacht dat uren besteed aan huishoudelijke taken de verklarende factor voor deze samenhang zou zijn. 71 participanten (48 procent man en 52 procent vrouw), die een of meer kinderen onder de zes jaar hadden, deden mee aan dit onderzoek. Hierbij moesten zij een online vragenlijst invullen. De data werd door middel van *backwards deletion* in regressieanalyses binnen vier modellen onderzocht. Er werd geen ondersteuning gevonden voor uren besteed aan huishoudelijke taken als achterliggende verklarende factor. Wel werden een aantal directe effecten gevonden. Zo bleek een hogere ervaren responsiviteit bij de vrouw gerelateerd aan een hogere tevredenheid met de taakverdeling bij haar, was meer empathie bij de vrouw gerelateerd aan een hogere tevredenheid met de taakverdeling bij de man en was meer dankbaarheid van de man gerelateerd aan meer tevredenheid met de taakverdeling bij hem. De implicaties van de gevonden resultaten worden toegelicht en verklaringen voor het ontbreken van een aantal verwachte effecten worden gegeven.

De Invloed van Empathie, Dankbaarheid en Ervaren Responsiviteit op de Tevredenheid met de Taakverdeling bij Jonge Ouders.

In Nederland werden in 2011 meer dan 180.000 kinderen geboren, waarvan bijna 85.000 een eerste kind waren (CBS, 2012). Het krijgen van een kind is een gebeurtenis die veranderingen met zich mee kan brengen. Voor veel stellen betekent het krijgen van een kind een gevoel iets bereikt te hebben en wordt er voldaan aan de kinderwens en sociale verwachtingen van de omgeving (Petch & Halford, 2008). Toch worden er in de literatuur ook vaak negatieve gevolgen beschreven voor de relatie door de komst van een kind. Een van de meest onderzochte veranderingen die in deze literatuur wordt gevonden is de achteruitgang van de relatietevredenheid (Cowan & Cowan, 1995; Crohan, 1996; Hackel & Ruble, 1992; Shapiro, Gottman, & Carrère, 2000), waarbij met name bij de vrouw een achteruitgang in relatietevredenheid plaatsvindt (Hackel & Ruble, 1992; Shapiro et al., 2000; Twenge, Campbell & Foster, 2003).

Een verklaring voor deze achteruitgang van relatietevredenheid na de komst van een kind is de meer traditionele rolverdeling die stellen vaak aannemen nadat het kind geboren is (Sanchez & Thomson, 1997; Twenge, et al., 2003). Hierbij neemt de vrouw een groter deel van de huishoudelijke taken op zich dan voorheen, en vallen mannen meer in de rol van kostwinner, waarbij zij evenveel blijven werken of zelfs meer gaan werken dan voorheen (Becker & Moen, 1999; Gjerdingen, 2000; Kluwer, Heesink, & Van der Vliert, 1996). Dit, in combinatie met de sterke toename van het aantal uur huishoudelijk werk wat gedaan moet worden door de komst van een kind (Nomaguchi & Milkie, 2003), kan ervoor zorgen dat vrouwen een groot aantal uur extra besteden aan huishoudelijke taken wanneer er ook voor een kind gezorgd moet worden. Ook als beide partners werken blijkt de vrouw het grootste deel van het huishouden op zich te nemen (Marshall, 1993). Uit bovenstaande informatie blijkt dat het leven van de vrouw over het algemeen een drastischere verandering ondergaat

na de komst van het kind dan de man, omdat zij het grootste deel van de veranderingen zal verwerken. De druk die hieruit voortkomt kan ervoor zorgen dat vrouwen minder tevreden zijn met de taakverdeling en hierdoor ook met hun relatie.

Uit de literatuur blijkt dat de tevredenheid met de taakverdeling inderdaad achteruitgaat bij vrouwen met een kind (Cappuccini & Chocrane, 2010; Stohs, 1995; Stevens, Kiger & Riley, 2001; Sutor, 1991). Ook blijkt dat deze ontevredenheid met de taakverdeling van vrouwen gevolgen heeft; het aantal conflicten over de taakverdeling stijgt namelijk bij stellen na de komst van een kind (Kluwer, et. al, 1996; Mederer, 1993; Stohs, 1995). De conflicten in een relatie die uit de taakverdeling voortkomen kunnen mogelijk negatieve gevolgen hebben voor de hoeveelheid steun die kinderen van hun vader krijgen en kunnen tot meer algemene negativiteit in het gezin leiden (Kitzmann, 2000). Daarnaast wordt huishoudelijk werk in het algemeen gekoppeld aan depressie (Glass, Fujimoto, 1994) en wordt een meer gebalanceerde taakverdeling geassocieerd met minder depressie bij vrouwen (Coltrane, 2004). Ten slotte kan de lagere relatietevredenheid, voortgekomen uit de verminderde tevredenheid met de taakverdeling, negatieve gevolgen hebben. Ook al gaan stellen door een lagere relatietevredenheid niet per definitie eerder uit elkaar, een verminderde relatie kwaliteit kan negatieve gevolgen hebben op de relatie tussen ouder en kind (Erel & Burman, 1995). Door de genoemde negatieve gevolgen voor de relatie in het algemeen en de vrouw in het bijzonder, is het belangrijk na te gaan welke factoren van invloed zijn op de totstandkoming van de nieuwe taakverdeling en de tevredenheid met deze taakverdeling bij stellen met jonge kinderen. Zo kan deze mogelijk in de toekomst door middel van een interventie worden aangepast.

Een van de voornaamste factoren die in de literatuur van invloed lijkt te zijn op de tevredenheid met de taakverdeling, is het aantal uren die men zelf besteed aan huishoudelijke taken en de uren die de partner hier aan besteed (Baxter, 2000; Stohs, 1995). Hierbij blijkt

men meer ontevreden te zijn met de taakverdeling naarmate zij meer huishoudelijk werk doen. Om deze reden wordt in dit onderzoek verwacht dat een groter aantal uur besteed aan huishoudelijke taken gerelateerd is aan een lagere tevredenheid met de taakverdeling bij stellen met jonge kinderen. Er wordt verwacht dat deze negatieve relatie tussen uren besteed aan huishoudelijke taken en tevredenheid met de taakverdeling de invloed van andere factoren kan wegnemen. In dit onderzoek wordt daarom gekeken naar de mogelijkheid dat empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit beïnvloed worden door de uren besteed aan huishoudelijke taken.

Eigen- en partnerscores

Het is belangrijk te benoemen dat eerder onderzoek suggereert dat niet alleen eigen scores op bepaalde persoonlijkheidskenmerken de beoordeling van de relatie kunnen beïnvloeden, maar dat ook de persoonlijkheidskenmerken van de partner de beoordeling ervan kunnen beïnvloeden (Robins, Caspi & Moffitt, 2000). Om deze reden wordt in dit onderzoek ook gekeken of empathie, ervaren responsiviteit en dankbaarheid van de partner iemands tevredenheid met de taakverdeling kan beïnvloeden. In bovengenoemd onderzoek werd alleen gekeken naar het effect van stabiele persoonlijkheidskenmerken op de relatietevredenheid (Robins et al., 2000), maar in dit onderzoek is naast de stabiele persoonlijkheidstrekk empathie ook gekeken naar dankbaarheid en ervaren responsiviteit die mogelijke minder stabiel zijn. Door de exploratieve insteek van dit onderzoek wordt ervan uitgegaan dat ook dankbaarheid en ervaren responsiviteit van de partner de tevredenheid met de taakverdeling kunnen beïnvloeden. Er wordt hierom aangenomen dat deze kenmerken op dezelfde manier als empathie in de relatie aanwezig zijn, ook al zijn zij niet specifiek onderdeel van iemands persoonlijkheid.

Empathie

Een factor die van invloed zou kunnen zijn op het aantal uur die een partner besteed

aan de taakverdeling is empathie. Empathie is het herkennen en ervaren van andermans gevoelens en tot een zekere hoogte ook het begrijpen van deze gevoelens van een ander (Decety & Jackson, 2004; Singer & Lamm, 2009). Omdat meer empathie kan leiden tot meer begrip voor een ander, is het denkbaar dat empathie ook de tevredenheid met de taakverdeling beïnvloed. Zo is er namelijk onderzoek wat ondersteunt dat empathie voor meer hulpgedrag zou kunnen zorgen omdat het de distinctie tussen “ik” en “jij” wegneemt, zodat men zich makkelijker kan inleven in iemand anders (Batson et al., 1997). Zo zou empathie ervoor kunnen zorgen dat men de partner meer helpt, maar ook dat door het wegnemen van de ik-jij verdeling partners zich meer in elkaar kunnen inleven en mogelijk meer begrip hebben voor de acties van hun partners. Wederzijds begrip over de indeling van de taakverdeling kan een meer tevreden gevoel hierover betekenen en daardoor direct de tevredenheid met de taakverdeling beïnvloeden. Het hulpgedrag dat uit meer empathie kan voortkomen zou daarnaast voor een werkelijk verschil in aantal uur besteed aan huishoudelijke werk kunnen zorgen.

Ten slotte wordt empathie vaak genoemd als factor die een meer gelijke verdeling creëert door een gelijkere verdeling van macht (Fishbane, 2011; Knudson-Martin, 2012). De reden hiervoor is dat de minder machtige persoon binnen een relatie normaliter snel toegeeft aan de machtigere persoon, maar bij meer empathie van de machtige partner speelt deze macht een kleinere rol, omdat door inlevingsvermogen de situatie van beide partners aan bod komt (Knudson-Martin, 2012). Zo zou het kunnen dat een meer gelijke verdeling van macht door meer empathie van de partners er toe leidt dat er een meer gelijke zeggenschap ontstaat over de taakverdeling binnen de relatie, wat het werkelijke aantal uur besteed aan huishoudelijk werk zou kunnen beïnvloeden (Fishbane, 2011; Knudson-Martin, 2012).

Onderzoek van Rabin (1994) stelt dat empathie inderdaad een rol speelt bij het verkrijgen van een taakverdeling waar de partners tevreden mee zijn, omdat empathie een van

de factoren is die volgens de onderzoekers leidt tot meer eerlijkheid en gelijkheid in een relatie in het algemeen. Hoe dit precies gebeurt wordt echter niet duidelijk uit dit onderzoek, waardoor het onderzoek van Rabin (1994) niet voldoende informatie biedt over de werking van empathie op de taakverdeling.

Zoals uit bovenstaande blijkt is het goed mogelijk dat empathie een rol speelt bij de tevredenheid met de taakverdeling, en uren besteed aan huishoudelijke taken, maar is er maar weinig onderzoek naar de specifieke relatie tussen empathie en te tevredenheid met de taakverdeling gedaan. Meer onderzoek is nodig om na te gaan of empathie inderdaad een bepalende rol speelt bij het ontstaan van de taakverdeling en ook de tevredenheid met de taakverdeling. Er wordt verwacht dat meer eigen- en partner empathie gerelateerd is aan meer tevredenheid met de taakverdeling en dat dit onderliggend verklaard wordt door het werkelijke aantal uren besteed aan huishoudelijke taken.

Ervaren responsiviteit

Naast empathie is ook een effect van ervaren responsiviteit van de partner op de tevredenheid en uren besteed aan huishoudelijke taken denkbaar. Ervaren responsiviteit betekent dat men het gevoel heeft dat hun partner ingesteld is op hun wensen, en hier ook op ingaat (Reis, Clark & Holmes, 2004), wat mogelijk weer toepasbaar is op de taakverdeling. Dit wordt verwacht omdat als men het gevoel heeft dat hun partner hun wensen met betrekking tot de taakverdeling kan herkennen en hiernaar handelt, zij ook meer tevreden zullen zijn met de werkelijke uitkomst van de taakverdeling. Dit omdat zij het idee hebben dat hun wensen zijn meegenomen in de verdeling van de taken. Het effect van eigen responsiviteit -in plaats van ervaren responsiviteit- op de relatie en de tijd besteed aan kindzorg is door Matta en Knutson-Martin (2006) onderzocht. Zij stellen dat eigen responsiviteit van invloed kan zijn op de taakverdeling. Bij het onderzoek naar het effect van de responsiviteit van de man in de relatie bleek een lage responsiviteit tegenover zijn vrouw te

leiden tot weinig betrokkenheid bij de zorg van de kinderen, het niet doorhebben van de wensen van kind en partner en de onwil om beïnvloed te worden door de vrouw (Matta & Knutson-Martin, 2006). Dit onderzoek heeft weliswaar niet gekeken naar het effect van (ervaren) responsiviteit op de tevredenheid met de taakverdeling, toch is aan de hand van het onderzoek te zien dat responsiviteit verbonden kan zijn met de werkelijke uren besteed aan huishoudelijke taken en is een effect op de tevredenheid hierdoor ook aannemelijk.

Om bovenstaande redenen wordt verwacht dat een hogere eigen- en partner ervaren responsiviteit gerelateerd is aan een hogere tevredenheid met de taakverdeling. Er wordt verwacht dat uren besteed aan huishoudelijke taken het effect zal verklaren.

Dankbaarheid

Een derde factor die van invloed zou kunnen zijn op de tevredenheid met de taakverdeling is dankbaarheid. Dankbaarheid is een gevoel dat volgens sommige onderzoekers (McCullough, Kilpatrick, Emmons & Larson, 2001) drie functies heeft: het is een morele barometer om aan te geven dat je profiteert van iemand anders, een morele motiverende factor, waardoor men ook echt actie onderneemt door iets terug te doen, en een morele ondersteuner, waarbij een uiting van dankbaarheid weer kan zorgen voor nieuw moreel goed gedrag. Door deze uitleg is het goed denkbaar dat uren besteed aan huishoudelijke taken en tevredenheid met de taakverdeling door dankbaarheid worden beïnvloed. Zo zouden de wekelijkse uren besteed aan huishoudelijke taken beïnvloed kunnen worden, doordat dankbaarheid voor de partner leidt tot meer doen, in dit geval in het huishouden. Het is echter ook mogelijk dat de tevredenheid met de taakverdeling door dankbaarheid wordt beïnvloed. Dit omdat het gevoel van dankbaarheid, en de actie die daaruit voortvloeit, ook op een andere manier dan in de taakverdeling tot uiting zou kunnen komen. Zo kan men bijvoorbeeld meer hulp bieden op een ander gebied dan het doen van huishoudelijke werk, wat de tevredenheid kan beïnvloeden omdat er indirect een ander gevoel van eerlijkheid

ontstaat. De gedachte dat dankbaarheid voor meer helpgedrag zorgt, zelfs als dit de partner meer moeite kost, wordt in onderzoek ondersteund (Bartlett & Desteno, 2006). Ook het idee dat dankbaarheid voor ruilgedrag kan zorgen word vaker voorgesteld (Tracy & Tretheway, 2011), waardoor bovenstaand effect van dankbaarheid op tevredenheid met de taakverdeling en uren besteed aan huishoudelijke taken goed denkbaar is.

Het is echter niet duidelijk wat de precieze invloed is van dankbaarheid op de tevredenheid met de taakverdeling, door het weinige onderzoek dat naar deze relatie is gedaan. Het is daarom nodig om toegespitst op de taakverdeling te kunnen kijken naar welk effect dankbaarheid nu werkelijk heeft. Er wordt aan de hand van bovenstaande verwacht dat een hogere eigen- en partner dankbaarheid voor de partner samenhangt met meer tevredenheid met de taakverdeling. Ook wordt verwacht dat uren besteed aan huishoudelijke taken dit effect zal verklaren.

Huidige studie

Helaas is niet elke factor die van invloed is op de taakverdeling te beïnvloeden, daarom wordt hiermee rekening gehouden in dit onderzoek. Zo wordt bijvoorbeeld traditionaliteit vaak genoemd als voorspeller voor tevredenheid met de taakverdeling (Greenstein, 1996; MacDermid, Huston & McHale, 1990), het is echter moeilijk om iemands traditionele denkbeelden aan te passen, omdat deze onderhevig zijn aan cultuur, opvoeding en genen (Lueptow, Garovich-Szabo & Lueptow, 2001). Juist omdat het belangrijk is te vinden hoe de tevredenheid met de taakverdeling verbeterd kan worden, worden er in dit onderzoek factoren onderzocht die door middel van een interventie mogelijk aan te passen zijn (Long, Angera, Carter, Nakamoto & Kalso, 1999; Censullo, 1994; Boom, 2008; Rash, Matsuba & Prkachin, 2011; Chan, 2010).

Aan de hand van dit onderzoek wordt getracht antwoord te geven op twee onderzoeksvragen. Ten eerste: wat is de invloed van eigen empathie, dankbaarheid en

ervaren responsiviteit op tevredenheid met de taakverdeling, en is uren besteed aan huishoudelijk taken hierbij de verklarende factor? Daarnaast ook: Wat is de invloed van partner empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit op tevredenheid met de taakverdeling, en is uren besteed aan huishoudelijk taken hierbij de verklarende factor?

Deze onderzoeksvragen worden onderzocht aan de hand van twee hypothesen. Ten eerste wordt er een positief verband verwacht tussen eigen empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit en tevredenheid met de taakverdeling, met uren besteed aan huishoudelijke taken als onderliggende verklarende factor. Ten tweede wordt er een positief verband verwacht tussen partner empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit op tevredenheid met de taakverdeling, met uren besteed aan huishoudelijke taken als onderliggende verklarende factor.

Er worden een viertal factoren bekeken die van invloed kunnen zijn op de totstandkoming van de taakverdeling. Anders dan veel onderzochte factoren op dit gebied, is in de literatuur ondersteuning te vinden voor mogelijke interventies op de factoren die in het huidige onderzoek worden bekeken (Long, Angera, Carter, Nakamoto & Kalso, 1999; Censullo, 1994; Boom, 2008; Rash, Matsuba & Prkachin, 2011; Chan, 2010). Zo kan door middel van meer gelijkheid in de taakverdeling meer tevredenheid met de taakverdeling worden gecreëerd. Op deze manier kan de achteruitgang van de relatietevredenheid na de komst van een kind mogelijk worden tegengegaan. Dit met als gevolg een positief effect voor de relatie, de betrokken kinderen en de partner zelf.

Methoden

Proefpersonen

64 stellen hebben zich aangemeld voor dit onderzoek. Hierbij was een vereiste dat zij een of meerdere kinderen onder de zes jaar oud hadden. Bij 28 stellen hebben beide partners de vragenlijst ingevuld, daarnaast hebben 15 participanten de vragenlijst ingevuld zonder dat

hun partner de vragenlijst invulde. Er is gekeken of deze 15 participanten verschilden van de 28 stellen waarbij beiden de vragenlijst hadden ingevuld. Dit bleek niet het geval, daarom zijn ook deze 15 participanten meegenomen in het onderzoek naar het effect van eigen scores op tevredenheid met de taakverdeling. Voor het bekijken van het effect van partnerscores op de tevredenheid met de taakverdeling is enkel gebruikgemaakt van de gegevens van de 28 stellen waarbij beide partners de vragenlijst hebben ingevuld.

Van de 71 in totaal onderzochte participanten waren er 34 mannelijk (48%), en 37 vrouwelijk (52%). Daarnaast waren 36 van de 71 participanten getrouwd (52%). In Tabel 1 zijn de gemiddelde leeftijd, aantal kinderen en leeftijd van het jongste kind weergegeven, daarnaast ook de gemiddelde uren besteed aan verschillende taken, allen apart weergegeven voor man en vrouw. Opvallend zijn ten eerste de grote verschillen tussen man en vrouw op het aantal uur besteed aan de verschillende taken. Door middel van t-tests is gekeken of deze verschillen per geslacht ook significant waren. Het aantal betaalde werkuren van de man bleek significant hoger dan dat van de vrouw $t(27) = 5.37, p < .001$. Ook het aantal uur huishoudelijk werk verschilde significant per geslacht, waarbij de vrouw meer tijd besteedde aan huishoudelijk werk dan de man $t(27) = -3.15, p = .004$. Ook besteedde de vrouw significant meer tijd aan kinderopvang dan de man $t(27) = -6.40, p < .001$. Het aantal uur dat de vrouw aan betaald werk verrichtte, geschat door de man was significant lager dan het aantal uur dat de vrouw schatte dat haar partner aan betaald werk deed $t(27) = -4.17, p < .001$. Het aantal uur dat de vrouw aan huishoudelijk werk besteedde, geschat door de man was significant hoger dan het aantal uur dat de man aan huishoudelijk werk deed, geschat door de vrouw $t(27) = 3.03, p = .005$. Ten slotte was het aantal uur dat de vrouw besteedde aan verzorging van het kind, geschat door de man significant hoger dan het aantal uur dat de man besteedde, geschat door de vrouw $t(27) = 3.28, p = .003$. Opvallend is ook dat bij alle resultaten die met de taakverdeling te maken hebben grote standaarddeviaties werden gevonden, wat impliceert

dat ook bij beide geslachten onderling grote verschillen zijn.

Procedure

De proefpersonen zijn benaderd via een oproep op verschillende ouderfora die zich focussen op jonge kinderen en door op verschillende schoolpleinen ouders te benaderen. In de oproep werd vermeld dat er onder de participanten drie VVV bonnen werden verloot. Na aanmelding kregen beide partners een email met een unieke link opgestuurd naar de anonieme online vragenlijst, zodat de partners aan elkaar gekoppeld konden worden. De vragenlijst werd door beide partners apart en zonder overleg ingevuld, om onderlinge beïnvloeding te voorkomen. Het invullen van de vragenlijst nam ongeveer tien minuten in beslag. Vooraf aan de vragenlijst werd uitleg gegeven over de vragenlijst waarbij aan participanten werd verteld dat de gegevens anoniem zouden worden verwerkt en dat zij op elk moment de deelname konden beëindigen. Ook werd de participanten gevraagd toe te stemmen deel te nemen aan het onderzoek. Voor het verwerken van de vragenlijst en de contactgegevens van de participanten is gebruikgemaakt van het online-programma Netq.

Er is helaas geen informatie bekend over verschillen tussen participanten die de vragenlijst wel of niet hebben ingevuld. Het lijkt echter het geval te zijn dat voornamelijk de stellen die op het schoolplein zijn benaderd de vragenlijst niet hebben ingevuld, omdat juist de oproepen via de ouderfora vereisten dat de participanten zelf contact opnamen, wat mogelijk meer gemotiveerde participanten trok dan toen men op het schoolplein ter plekke hun e-mail adres opgaf.

Materialen

Empathie. Empathie is gemeten door middel van de Nederlandstalige empathie schaal van De Corte et al. (2007). Deze schaal is een Nederlandse vertaling van de Interpersonal Reactivity Index (IRI) van Davis (1980). Voor het huidige onderzoek zijn alleen de sub schalen *perspectief nemen* en *empathische bezorgdheid* meegenomen. Een voorbeeldvraag

voor *perspectief nemen* is “wanneer ik iemand zie waarvan wordt geprofiteerd, voel ik me nogal beschermend tegenover hen”. Een voorbeeldvraag voor *empathische bezorgdheid* is “ik geloof dat er twee kanten zijn aan elke vraag en probeer te kijken naar hun beide”. De twee sub schalen bestonden in totaal uit 13 items, waarbij de sub schaal *perspectief nemen* bestond uit 7 items en de sub schaal *empathische bezorgdheid* uit 6 items. De vragen zijn gesteld aan de hand van een 7-punts Likert schaal (1 = “sterk mee oneens”, 7 = “sterk mee eens”). De betrouwbaarheid van de empathie schaal was voor de man en vrouw respectievelijk $\alpha = .50$ en $\alpha = .53$. Voor een volledig overzicht van de empathie schaal, zie Appendix A.

Dankbaarheid. Dankbaarheid is gemeten aan de hand van de vragenlijst van McCullough, Emmons en Tsong (2002). Deze vragenlijst is naar het Nederlands vertaald en aangepast, zodat deze meer specifieke vragen over partners bevatte. Een voorbeeld hiervan is “er kan lange tijd voorbijgaan voordat ik mijn partner ergens dankbaar voor ben”.

Dankbaarheid is gemeten met 4 items. De vragen zijn gesteld aan de hand van een 7-punts Likert schaal (1 = “sterk mee oneens”, 7 = “sterk mee eens”). De betrouwbaarheid van de dankbaarheid schaal was voor de man en vrouw respectievelijk $\alpha = .71$ en $\alpha = .63$. Voor een volledig overzicht van de dankbaarheid schaal, zie Appendix A.

Ervaren responsiviteit. Ervaren responsiviteit is gemeten door middel van een vragenlijst (ter Kuile, Kluwer & Keijsers, in press). Een voorbeeldvraag is “mijn partner weet wat ik denk en voel”. Deze schaal bevatte 14 items. De vragen zijn gesteld aan de hand van een 7-punts Likert schaal (1 = “sterk mee oneens”, 7 = “sterk mee eens”). De betrouwbaarheid van deze schaal was $\alpha = .90$ voor de man en $\alpha = .84$ voor de vrouw. Voor een volledig overzicht van deze schaal, zie Appendix A.

Tevredenheid taakverdeling. Tevredenheid met de taakverdeling werd gemeten aan de hand van een zelfontworpen schaal. Een voorbeeldvraag is “ik ben tevreden met de hoeveelheid tijd die mijn partner per week besteed aan de verzorging van mijn kind”. De

vragen zijn gesteld aan de hand van een 7-punts Likert schaal (1 = “sterk mee oneens”, 7 = “sterk mee eens”). Deze schaal bestond uit 7 vragen, waarbij de betrouwbaarheid voor man en vrouw respectievelijk $\alpha = .78$ en $\alpha = .81$ waren. Daarnaast vormden twee vragen uit deze schaal de sub schaal *ervaren eerlijkheid van de taakverdeling*. De betrouwbaarheid van deze twee vragen samen was voor de man $\alpha = .63$ en voor de vrouw $\alpha = .64$. Voor een volledig overzicht van deze schaal, zie Appendix A.

Analyses

In dit onderzoek zijn man en vrouw gescheiden in de analyses. Dit omdat de partners met elkaar verbonden zijn, en de scores van de ene partner niet als onafhankelijk van de scores van de andere partner kunnen worden beschouwd.

Resultaten

Beschrijvende statistieken en correlaties

De gemiddelden, standaarddeviaties en correlaties van de schalen empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit zijn weergegeven in Tabel 2, evenals van de tevredenheid met de taakverdeling, eerlijkheid van de taakverdeling en uren besteed aan huishoudelijke taken. Daarnaast zijn de correlaties tussen partnerscores op empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit en eigen tevredenheid met de taakverdeling weergegeven in Tabel 3. Uit de gemiddelden en standaarddeviaties in Tabel 2 blijkt dat man en vrouw een vrij hoge ervaren responsiviteit zeggen te ervaren van hun partner, aan de hand van t-test bleken deze scores niet significant van elkaar te verschillen $t(27) = -.80, p = .431$. Daarnaast blijkt de man een vrij hoge score op tevredenheid met de taakverdeling te hebben, waarbij de vrouw significant lager scoort $t(27) = 2.84, p = .008$. De scores op eerlijkheid van de taakverdeling verschillend niet significant van elkaar $t(27) = 1.65, p = .110$. Mannen scoorden significant lager op empathie dan vrouwen $t(27) = -3.37, p = .002$. De scores op dankbaarheid

verschillen niet significant van elkaar $t(27) = .45, p = .656$. Geen van deze verschillen zijn echter onverwacht te noemen.

Data- analyse en toetsen hypothesen

Voor het toetsen van de hypothesen werd gebruik gemaakt van een serie regressieanalyses. Door middel van *backwards deletion* is gezocht naar significante voorspellers van tevredenheid met de taakverdeling. Hierbij zijn niet significante variabelen verwijderd tot enkel significante variabelen overbleven in het model. Bij alle regressieanalyses zijn in de eerste stap de controlevariabelen als onafhankelijke variabelen ingevoerd. Dit waren leeftijd, leeftijd jongste kind en aantal kinderen. Deze controlevariabelen bleken echter geen effect te hebben op de resultaten, om deze reden zijn zij in de definitieve analyses verwijderd. Er is voldaan aan de assumpties voor regressie analyses. Extreme *outliers* zijn geïdentificeerd en verwijderd, een overzicht van de verwijderde *outliers* is te zien in Appendix B. Daarnaast was er sprake was van een normale verdeling.

Effect eigen scores op tevredenheid taakverdeling

Model 1. De verwachting dat bij de man een positief verband zou bestaan tussen empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit met tevredenheid met taakverdeling werden in dit model getoetst. Ook werd gekeken of er een mediërend effect van uren besteed aan huishoudelijke taken op de relatie tussen bovenstaande variabelen kon worden gevonden. Stap 1 van het mediatie model; de regressie van empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit op tevredenheid met taakverdeling, leverde door middel van *backwards deletion* een significant verband op. In stap 2 is te zien dat met enkel dankbaarheid in het model, dit significant bijdroeg aan de tevredenheid met de taakverdeling $F(1,32) = 6.44, p = .016$, waarbij dankbaarheid 16.8 procent van de variatie in tevredenheid met de taakverdeling verklaarde.

In stap 3 van de mediatie analyse is gekeken naar het directe effect van dankbaarheid- die als enige bijdrager overbleef- op de mediator uren besteed aan huishoudelijke taken. Hierbij droeg dankbaarheid niet significant bij aan het aantal uren besteed aan huishoudelijke taken $F(1,32) = 2.81, p = .103$. Hierdoor is niet voldaan aan deze voorwaarde voor mediatie, echter is gekozen om verder te kijken naar de volgende voorwaarden om na te gaan wat de andere bevindingen binnen dit model waren. In stap 4 van de mediatie analyse is gekeken naar het effect van de mediator uren besteed aan huishoudelijke taken op tevredenheid met de taakverdeling. Hierbij beïnvloedde uren besteed aan huishoudelijke taken niet significant de tevredenheid met de taakverdeling $F(1,32) = .41, p = .526$. Uit stap 5 van de mediatie analyse kwam naar voren dat dankbaarheid met uren besteed aan huishoudelijke taken in de regressie samen slechts marginaal significant tevredenheid met de taakverdeling voorspelde $F(2, 31) = 3.12, p = .058$, wat verklaard wordt door eerder genoemd ontbreken van invloed van uren besteed aan huishoudelijke taken op de tevredenheid. Toch bleek dat als op deze manier werd gecontroleerd voor uren besteed aan huishoudelijke taken, dankbaarheid nog steeds tevredenheid met de taakverdeling significant voorspelde met 15.5 procent.

Alleen getoonde dankbaarheid bleek het verwachte positieve verband met tevredenheid met de taakverdeling te hebben. Dit effect was echter direct en werd niet gemedieerd door uren besteed aan huishoudelijke taken. In Tabel 4 is een samenvatting van het besproken model te zien.

Model 2. De verwachtingen dat bij de vrouw een positief verband zou bestaan tussen empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit en tevredenheid met taakverdeling werden in dit model getoetst, daarnaast ook of er een mediërend effect was van uren besteed aan huishoudelijke taken. Stap 1 van het mediatie model; de regressie van empathie, getoonde dankbaarheid en ervaren responsiviteit op tevredenheid met taakverdeling, leverde door middel van *backwards deletion* ervaren responsiviteit als gedeeltelijke verklaring voor de

variantie in tevredenheid met de taakverdeling. In stap 2 werd gevonden dat ervaren responsiviteit 46.4 procent van de variantie verklaarde $F(1, 35) = 9.59, p = .004$, als het zonder de andere variabelen in het model werd bekeken. Alleen voor deze variabele is voldaan aan de eerste vereiste voor mediatie.

In stap 3 van het mediatie model is gekeken naar het directe effect van de variabele ervaren responsiviteit die door middel van *backwards deletion* overbleef, op de mediator uren besteed aan huishoudelijke taken. Ervaren responsiviteit beïnvloedde niet significant, maar wel marginaal significant, het aantal uren besteed aan huishoudelijke taken $F(1, 35) = 2.86, p = .099$. Er werd dus niet voldaan aan de tweede voorwaarde voor mediatie. In stap 4 van de mediatie analyse is gekeken naar het effect van de mediator uren besteed aan huishoudelijke taken op tevredenheid met de taakverdeling. Hier bleek dat uren besteed aan huishoudelijke taken marginaal significant variantie in scores op tevredenheid met de taakverdeling beïnvloedde $F(1, 35) = 3.176, p = .083$. Hieruit blijkt echter dat niet is voldaan aan deze voorwaarde voor mediatie. Uit stap 5 van de mediatie analyse bleef ervaren responsiviteit een significante verklaring voor 40 procent van de variantie in scores op tevredenheid met de taakverdeling, waarbij het model controlerend voor uren besteed aan huishoudelijke taken significant bleef $F(2, 34) = 5.45, p = .009$.

Alleen ervaren responsiviteit bleek het verwachte positieve verband met tevredenheid met de taakverdeling te hebben. Dit effect was echter direct en werd niet gemedieerd door uren besteed aan huishoudelijke taken. In Tabel 4 is het besproken model te zien.

Partnerscores op tevredenheid taakverdeling

Model 3. De verwachtingen dat bij de man een positief verband zou bestaan tussen empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit van zijn partner en zijn eigen tevredenheid met de taakverdeling en of er een mediërend effect was van het aantal uren besteed aan huishoudelijke taken van zijn partner werden in dit model getoetst.

Stap 1 van het mediatie model; de regressie van partner empathie, partner dankbaarheid partners ervaren responsiviteit op tevredenheid met taakverdeling van de man, leverde door middel van *backwards deletion* een significante variabele op. In stap 2, waarbij alleen deze variabele in het regressiemodel werd geplaatst, bleek namelijk dat partner empathie de tevredenheid met de taakverdeling van de man significant voorspelde $F(1, 26) = 4.75, p = .038$. Hierbij verklaarde partner empathie 15.5 procent van de variantie in tevredenheid met de taakverdeling bij de man. Alleen voor deze variabele is voldaan aan de eerste vereiste voor mediatie.

In stap 3 van het mediatie model is gekeken naar het directe effect van partner empathie en partner uren besteed aan huishoudelijke taken. Hierbij bleek dat partner empathie niet een significant deel van de variantie in uren besteed aan huishoudelijke taken verklaarde $F(1,35) = 0.98, p = .328$. Hierdoor wordt niet voldaan aan deze van mediatie. In stap 4 van de mediatie analyse is echter nog gekeken naar het effect van de mediator partners uren besteed aan huishoudelijke taken op tevredenheid met de taakverdeling. De mediator verklaarde niet significant een deel van de variantie in scores op tevredenheid met de taakverdeling $F(1,26) = 0.94, p = .341$. Uit stap 5 van de mediatie analyse kwam naar voren dat empathie van de vrouw een significante voorspeller bleef van tevredenheid met de taakverdeling, terwijl werd gecontroleerd voor uren besteed aan huishoudelijke taken. Hierbij verklaarde partner empathie 21.9 procent van de variantie en vormden de twee variabelen samen nog een significant model $F(2,25) = 4.25, p = .026$.

Alleen partner empathie bleek het verwachte positieve verband met tevredenheid met de taakverdeling van de man te hebben. Dit effect was echter direct en werd niet gemedieerd door uren besteed aan huishoudelijke taken. In tabel 4 is het besproken model te zien.

Model 4. De verwachtingen dat bij de vrouw een positief verband zou bestaan tussen empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit van haar partner en haar eigen tevredenheid

met de taakverdeling werd in dit model getoetst, daarnaast ook of er een mediërend effect was van het aantal uren besteed aan huishoudelijke taken van haar partner.

Stap 1 van het mediatie model; de regressie van partner empathie, partner dankbaarheid en partner ervaren responsiviteit en eigen tevredenheid met taakverdeling, (uren besteed aan taakverdeling niet meenemend) leidde tot geen significante voorspellers voor tevredenheid met de taakverdeling van de vrouw. Dit betekent dat er niet is voldaan aan de eerste vereiste voor mediatie. Om deze redenen kan ook niet worden gekeken naar de volgende stappen van mediatie in dit geval. Geen van de partner variabelen bleek het verwachte positieve verband met tevredenheid met de taakverdeling van de vrouw te hebben en ook was er geen verband tussen partners uren besteed aan huishoudelijke taken en tevredenheid met de taakverdeling van de vrouw. In Tabel 4 is het besproken model te zien.

Exploratief

Er zijn een aantal exploratieve analyses uitgevoerd om na te gaan of een verklaring gevonden kon worden voor het gebrek aan ondersteuning voor een aantal van de verwachtingen. Zo is ten eerste gekeken of het percentage dat de man en vrouw aan huishoudelijke taken deden -oftewel de werkelijke percentuele verdeling van de taken- mogelijk voor verschillen in scores op tevredenheid met de taakverdeling zou zorgen. Dit is gedaan door middel van ANOVA's, waarbij participanten werden opgesplitst in drie groepen naar de mate van de gelijkheid van de verdeling. Er bleken echter geen significante verschillen in tevredenheid met de taakverdeling tussen deze verschillende groepen, ook bleken er geen significante verschillen te zijn in empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit voor deze groepen. Bovenstaande analyse ondersteund dat het aantal uur besteed aan de taakverdeling ook niet door een andere meting gerelateerd kon worden aan de tevredenheid met de taakverdeling, omdat ook het bekijken van de verdeling van deze uren

geen effect leek te hebben op de scores op tevredenheid met de taakverdeling. Hierdoor wordt de aanwezigheid van een andere verklarende factor waarschijnlijker.

Om deze reden is ook gekeken of eerlijkheid van de taakverdeling de tevredenheid met de taakverdeling beïnvloedde door middel van ANOVA's. Eerlijkheid bleek echter ook geen verschil in scores op tevredenheid met de taakverdeling op te leveren. Ook was er voor de verschillende eerlijkheid-groepen geen verschil in empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit. Daarnaast is onderzocht of traditionaliteit -achteraf gemeten, de vrouw werd ingedeeld in de groepen weinig werkuren en veel huishouduren (traditioneel) of veel werkuren en weinig huishouduren (in mindere mate traditioneel)- verschillen in scores opleverde door middel van ANOVA's. Dit bleek echter geen verschil in tevredenheid met de taakverdeling op te leveren en ook geen verschil in scores op empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit. Hierdoor wordt ook het effect van deze mogelijke verklarende factor niet ondersteund in dit onderzoek.

Ten slotte is bekeken of de gemeten controlevariabelen een effect hadden op de verschillende getoetste modellen. Na toevoeging van de controle variabelen aan de regressieanalyses bleken resultaten niet te verschillen. Er werden ook geen opmerkelijke correlaties tussen controle variabelen en empathie, dankbaarheid, ervaren responsiviteit, uren besteed aan huishoudelijke taken en tevredenheid met de taakverdeling gevonden. Uit al het bovenstaande kan geconcludeerd worden dat de onderliggende manier waarop empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit de tevredenheid met de taakverdeling beïnvloeden aan de hand van dit onderzoek niet duidelijk wordt. Wel is het plausibel dat uren besteed aan huishoudelijke taken niet deze onderliggende verklaring is.

Discussie

Aan de hand van literatuur werd verwacht dat hogere eigen- en partner ervaren responsiviteit, dankbaarheid en empathie direct samenhangen met meer tevredenheid met de

taakverdeling. Hierbij werd verwacht dat uren besteed aan huishoudelijke taken een achterliggende verklaring zou zijn voor deze samenhang. Een groot deel van deze verwachtingen is echter niet uitgekomen. Toch zijn de gevonden data zeker interessant te noemen, omdat wel bleek dat meer ervaren responsiviteit van de vrouw direct samenhang met meer tevredenheid met de taakverdeling bij haar, dankbaarheid bij de man direct samenhang met meer tevredenheid met de taakverdeling bij hem en empathie van de vrouw direct samenhang met meer tevredenheid met de taakverdeling van de man. Er werd echter geen ondersteuning gevonden voor de hypothese dat uren besteed aan huishoudelijke taken de onderliggende verklaring voor deze samenhang was. Daarnaast bleken empathie, ervaren responsiviteit en dankbaarheid zoals gezegd in enkele situaties samen te hangen met tevredenheid met de taakverdeling, maar werd deze samenhang niet in alle gevallen gevonden. In antwoord op de onderzoeksvragen wordt dus gesteld dat bij de vrouw enkel is gevonden dat meer ervaren responsiviteit verbonden is aan meer tevredenheid met de taakverdeling. Bij de man bleek een hogere eigen dankbaarheid en een hogere empathie van de partner samen te hangen met meer tevredenheid met de taakverdeling. In deze drie gevallen werd deze samenhang niet verklaard door uren besteed aan huishoudelijke taken.

Verklaringen voor gebrek aan bevestiging van hypothesen

Uren besteed aan huishoudelijke taken als achterliggende verklaring. Hoewel de gevonden resultaten door de exploratieve aard van dit onderzoek interessant te noemen zijn, moet ook worden gekeken naar de redenen waarom niet alle verwachtingen zijn uitgekomen, omdat dit toch in vrij grote schaal is voorgekomen.

Ten eerste moet worden gekeken naar waarom er geen onderliggend effect van uren besteed aan huishoudelijke taken is gevonden. Dit wijst er namelijk op dat niet het harde aantal uren, maar mogelijk een andere factor meespeelt. Het blijkt volgens dit onderzoek namelijk niet zo te zijn dat empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit invloed hebben

op het aantal uren besteed aan huishoudelijke taken en daardoor voor de verschillen in de tevredenheid met de taakverdeling. Traditionaliteit kan hier mogelijk een rol spelen. Dit is een factor die veel wordt genoemd in de literatuur, maar werd in dit onderzoek niet meegenomen omdat hier juist al vaak naar is gekeken. Traditionaliteit zou de grote standaarddeviaties in controlevariabelen kunnen verklaren, omdat denkbeelden over wat een goede taakverdeling is de daadwerkelijke taakverdeling zou kunnen beïnvloeden. Deze denkbeelden zouden daarnaast ook kunnen verklaren waarom echte uren er niet toe blijken te doen, omdat het impliceert dat de tevredenheid meer afhangt van een afweging van de eerlijkheid van de verdeling dan een werkelijk gelijke verdeling. Om na te gaan of dit een verklaring zou kunnen zijn is gekeken of vrouwen die meer traditionele denkbeelden hadden, verschilden van minder traditionele vrouwen in hun tevredenheid met de taakverdeling. Omdat dit echter niet het geval bleek te zijn, kan niet worden gezegd dat dit inderdaad de achterliggende verklaring voor de gevonden effecten is. De manier waarop traditionaliteit achteraf werd gemeten is echter niet ideaal, waardoor de mogelijkheid dat traditionaliteit en denkbeelden over hoe de taakverdeling zou moeten zijn, een invloed kan hebben blijft bestaan.

Directe effecten. Daarnaast moet worden gekeken naar waarom er voor een aantal verwachtingen over het verband tussen empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit geen ondersteuning is gevonden. Het is niet zo vreemd dat de gevonden resultaten niet zoals verwacht zijn als wordt gedacht aan het gebrek aan ondersteuning voor het effect van uren besteed aan huishoudelijke taken. Dit betekent namelijk dat de relaties waarschijnlijk anders liggen dan verwacht, omdat de onderzochte variabelen niet de uren besteed aan huishoudelijke taken beïnvloeden, en daardoor de taakverdeling, maar dat er andere redenen zijn voor hun invloed op de tevredenheid met de taakverdeling.

Dankbaarheid. Een reden waarom bij vrouwen niet het positieve verband tussen dankbaarheid en tevredenheid met de taakverdeling wordt gevonden, kan worden gevonden in

het onderzoek van Kashdan, Mishra, Breen en Froh (2009). Zij stellen dat mannen en vrouwen dankbaarheid verschillend ervaren en er ook verschillend op reageren. In plaats van de invloed van motiverende effecten van dankbaarheid, waarbij beide partners in de taakverdeling kunnen profiteren van meer pro-sociaal gedrag, zoals in het huidige onderzoek wordt verwacht, is een andere uitleg denkbaar. Een van de effecten van dankbaarheid op vrouwen volgens de onderzoekers (Kashdan et al., 2009) is namelijk dat vrouwen die dankbaarheid voelen voor hun partner aan hun *need to belong* willen voldoen. Hierdoor is gedrag wat hun partner extra voordeel geeft goed denkbaar, waarbij dit effect niet plaatsvindt bij mannen. Door deze scheve verdeling zou het effect van dankbaarheid bij de vrouw kunnen verdwijnen, zonder dat dit door het aantal uur besteed aan huishoudelijke taken ligt. Het dankbare gedrag zou zich ook kunnen uiten in die zaken niet gerelateerd zijn aan de taakverdeling, maar wel zorgen voor meer tevredenheid bij de man. Uiteraard is het door de opzet van dit onderzoek niet te zeggen of dit verschil juist is voortgekomen uit de tevredenheid met de taakverdeling zelf. Vooral bij dankbaarheid is het ook denkbaar dat mannen, die meer tevreden zijn met de taakverdeling juist daardoor dankbaarheid ervaren, in plaats van andersom.

Ervaren responsiviteit. Er is helaas maar weinig onderzoek gedaan naar het effect van ervaren responsiviteit bij de vrouw op haar tevredenheid met de taakverdeling en het gebrek hieraan bij de man. In literatuur over hoe stellen omgaan met ziektes is echter een mogelijke reden voor het verschil tussen man en vrouw te vinden. Zo blijkt uit onderzoek van Fekete, Stephens, Mickelson & Druley (2007) dat meer ervaren responsiviteit gerelateerd was aan meer emotionele steun. Het is denkbaar dat zo meer ervaren responsiviteit zou kunnen leiden tot meer tevredenheid met de taakverdeling. Dit komt omdat het krijgen van meer steun kan zorgen voor een beter gevoel, voor meer begrip voor de partner en zoals in het artikel wordt genoemd, een beter welzijn in het algemeen. Mogelijk hebben vrouwen deze emotionele steun

meer nodig dan mannen, waardoor alleen een effect van de steun die voortkomt uit ervaren responsiviteit word gevonden bij vrouwen. Uit onderzoek van Acitelli & Antonuchi (1994) blijkt dat emotionele steun inderdaad een sterker effect heeft op vrouwen dan op mannen, in de zin dat bij vrouwen emotionele steun sterker gerelateerd is aan tevredenheid met het huwelijke en algemeen welzijn. Het is aannemelijk dat dit ook specifiek mogelijk is voor tevredenheid met de taakverdeling, wat zou kunnen verklaren waarom alleen bij vrouwen een effect van ervaren responsiviteit kan worden gevonden.

Empathie. Het is opvallend dat enkel is gevonden dat een hogere empathie van de vrouw verbonden is met een hogere tevredenheid met de taakverdeling. Het aantal uren besteed aan huishoudelijke taken blijkt niet de reden dat meer empathie bij de vrouw zorgt voor meer tevredenheid met de taakverdeling bij de man, daarom moet worden gedacht aan een andere reden voor dit effect. Mogelijk beïnvloed de empathie van de vrouw de tevredenheid met de taakverdeling op een andere manier. Een manier om dit probleem uit te leggen is door middel van onderzoek van Trommsdorf & John (1992). Zij stellen dat er een sekseverschil bestaat in empathische accuraatheid. Men kan dus wel beschikken over een bepaalde mate van empathie, maar omdat volgens Trommsdorf & John (1992) blijkt dat vrouwen beter doorhebben wat hun partner wil/ervaart, kan het effect van empathie toch per geslacht verschillen. Het is denkbaar dat, als men praat over wensen met betrekking tot de taakverdeling, de vrouwelijke empathie ertoe leidt dat ze de wensen van haar man beter begrijpt dan wanneer de man haar wensen probeert te begrijpen. Hierdoor kan het zo zijn de wensen van de man door de empathie van de vrouw wel worden begrepen, maar de wensen van de vrouw door de empathische man toch niet accuraat worden ingeschat. Deze aanname is vergaand, maar een goede uitleg van het mogelijke achterliggende proces wat plaats zou kunnen vinden. Het verklaard namelijk waarom alleen een effect op de tevredenheid met de

taakverdeling wordt gevonden als vrouwen hun empathie toepassen om de wensen van hun partner in te schatten.

Tekortkomingen en ideeën voor vervolgonderzoek

Ten eerste zouden alle bovengenoemde verklaringen voor hoe empathie, ervaren responsiviteit en dankbaarheid de tevredenheid met de taakverdeling kunnen beïnvloeden moeten worden onderzocht. Dit om na te gaan of zo werkelijk het onderliggend proces van empathie, ervaren responsiviteit en dankbaarheid op de tevredenheid met de taakverdeling kan worden uitgelegd, voordat hier conclusies over worden getrokken. Daarnaast moet ook worden genoemd dat de opzet van dit onderzoek het gebrek aan resultaten zou kunnen verklaren. De zeer heterogene groep zou namelijk bepalend kunnen zijn. De standaarddeviaties op bijna alle demografische gegevens zijn zeer groot, waardoor onderlinge verschillen de resultaten mogelijk beïnvloeden. Een voordeel van deze heterogene groep is echter dat dit het onderzoek generaliseerbaarder maakt. Het zou een goed idee zijn om in vervolgonderzoek met een grotere steekproef te werken, om dit probleem te voorkomen.

Daarnaast zou het ook raadzaam zijn om onderzoek te doen met vergelijkingsgroepen; zoals stellen met oudere kinderen en stellen zonder kinderen, om na te gaan of de effecten vergelijkbaar zijn voor deze groepen. Ook is het een goed idee om de uren besteed aan de verschillende soorten taken op andere manier te meten, dan een korte vragenlijst. Zo zouden bijvoorbeeld homestudies kunnen worden uitgevoerd, om een beter beeld te krijgen van de werkelijke taakverdeling. Ook zou door partners een dagboek kunnen worden bijgehouden om over een langer tijdsbestek te meten wat een accuratere weergave van de taakverdeling zou kunnen geven. Op deze manier kan worden gecontroleerd of er daadwerkelijk geen effect is van uren besteed aan huishoudelijke taken op de tevredenheid met de taakverdeling.

Ook is het belangrijk te benoemen dat door dit onderzoek geen causaliteit kan worden aangenomen, wat leidt tot voorzichtigere aannames over de betekenis van de gevonden

resultaten. Door middel van interventies, experimenten of longitudinaal onderzoek zou nagegaan kunnen worden of de onderzochte factoren tevredenheid met de taakverdeling werkelijk beïnvloeden of dat een omgekeerd effect plaats vind. Ten slotte moet ook de lage betrouwbaarheid van de empathieschaal meegenomen worden, waardoor de gevonden samenhang tussen meer empathie van de vrouw en meer tevredenheid met de taakverdeling bij de man in twijfel getrokken kan worden, evenals het ontbreken van andere bevindingen met betrekking tot empathie. Het is belangrijk in vervolgonderzoek nogmaals deze samenhang te bekijken met een geschiktere vragenlijst.

Conclusie

Het is gebleken dat meer empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit elk op een manier direct verbonden was met meer tevredenheid met de taakverdeling. Ook werd gevonden dat uren besteed aan huishoudelijke taken deze verbanden niet beïnvloedde, waardoor het belangrijk is om na te gaan via welke weg empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit de taakverdeling wel beïnvloeden. De bevinding dat uren besteed aan huishoudelijke taken de tevredenheid niet beïnvloed is belangrijk omdat het absolute aantal uur dus niet de verklarende factor voor tevredenheid is, zoals verwacht. De tevredenheid met de taakverdeling wordt volgens dit onderzoek niet bepaald door het aantal uur besteed aan huishoudelijke taken, maar door abstractere waarderingen; bijvoorbeeld onderling begrip over wat een normale taakverdeling eigenlijk inhoud.

Het blijkt dat elk van de onderzochte eigenschappen op een eigen manier wel verbonden is met de tevredenheid met de taakverdeling. Anders dan verwacht is het onjuist om aan te nemen dat het effect van empathie, dankbaarheid en ervaren responsiviteit hetzelfde zijn voor man en vrouw. Toch leiden de bevindingen tot nieuw inzicht over hoe de tevredenheid met de taakverdeling ontstaat bij stellen met jonge kinderen en hoe de

tevredenheid mogelijk verhoogd kan worden. Het huidige onderzoek is dan ook een stap in de goede richting voor verder onderzoek naar dit onderwerp.

Referenties

- Acitelli, L. K., & Antonucci, T. C. (1994). Gender differences in the link between marital support and satisfaction in older couples. *Journal of Personality and Social Psychology, 67*(4), 688.
- Bartlett, M. Y., & DeSteno, D. (2006). Gratitude and prosocial behavior: Helping when it costs you. *Psychological Science, 17*, 319-325.
- Batson, C. D., Sager, K., Garst, E., Kang, M., Rubchinsky, K., & Dawson, K. (1997). Is empathy-induced helping due to self-other merging? *Journal of Personality and Social Psychology, 73*(3), 495.
- Baxter, J. (2000). The joys and justice of housework. *Sociology, 34*, 609-631.
- Becker, P. E., & Moen, P. (1999). Scaling back: Dual-earner couples' work-family strategies. *Journal of Marriage and the Family, 61*, 995-1007.
- Boom, D. C. (2008). Do first-year intervention effects endure? Follow-up during toddlerhood of a sample of Dutch irritable infants. *Child Development, 66*, 1798-1816.
- Cappuccini, G., & Cochrane, R. (2000). Life with the first baby: Women's satisfaction with the division of roles. *Journal of reproductive and infant psychology, 18*, 189-202.
- Censullo, M. (1994). Strategy for promoting greater responsiveness in adolescent parent/infant relationships: report of a pilot study. *Journal of pediatric nursing, 9*, 326.
- Centraal bureau voor de statistiek (2012) Geboorte naar diverse kenmerken. Verkregen op 18 maart, 2013, verkregen via [http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37422ned&D1=0,4-5,7,9,11,13,17,26,35,40-41&D2=0,10,20,30,40,\(1-4\)-1&HD=090218-0953&HDR=G1&STB=T](http://statline.cbs.nl/StatWeb/publication/?VW=T&DM=SLNL&PA=37422ned&D1=0,4-5,7,9,11,13,17,26,35,40-41&D2=0,10,20,30,40,(1-4)-1&HD=090218-0953&HDR=G1&STB=T).
- Chan, D. W. (2010). Gratitude, gratitude intervention and subjective well-being among Chinese school teachers in Hong Kong. *Educational Psychology, 30*, 139-153.

- Coltrane, S. (2004). Research on household labor: Modeling and measuring the social embeddedness of routine family work. *Journal of Marriage and Family*, 62, 1208-1233.
- Cowan, C. P., & Cowan, P. A. (1995). Interventions to ease the transition to parenthood: Why they are needed and what they can do. *Family Relations*, 44, 412-423.
- Crohan, S. E. (1996). Marital quality and conflict across the transition to parenthood in African-American and White couples. *Journal of Marriage and the Family*, 58, 933-944.
- Davis, M. (1980) A multidimensional approach to individual differences in empathy. *JSAS catalogue of selected documents in psychology*. 10, 85
- Decety, J., & Jackson, P. L. (2004). The functional architecture of human empathy. *Behavioral and cognitive neuroscience reviews*, 3(2), 71-100.
- De Corte, K., Buysse, A., Verhofstadt, L.L., Roeyers, H., Ponnet, K., Davis, M.H. (2007). Measuring empathetic tendencies: reliability and validity of the dutch version of the interpersonal reactivity index. *Psychologica Belgica*, 47, 235-260
- Erel, O., & Burman, B. (1995). Interrelatedness of marital relations and parent-child relations: A meta-analytic review. *Psychological Bulletin*, 118(1), 108.
- Fekete, E. M., Stephens, M. A. P., Mickelson, K. D., & Druley, J. A. (2007). Couples' support provision during illness: The role of perceived emotional responsiveness. *Families, Systems, & Health*, 25(2), 204.
- Fishbane, M. D. (2011). Facilitating relational empowerment in couple therapy. *Family Process*, 50, 337-352.
- Gjerdingen, D. (2000). Expectant Parents' Anticipated Changes in Workload After the Birth of Their First Child. *Journal of Family Practice*, 49(11), 993-997.

- Glass, J., & Fujimoto, T. (1994). Housework, paid work, and depression among husbands and wives. *Journal of Health and Social Behavior*, 35, 179-191.
- Greenstein, T.N. (1996) Gender ideology and perceptions of the fairness of the division of household labor: effects on marital quality. *Social forces*, 74, 1029-1042.
- Hackel, L., & Ruble, D. N. (1992). Changes in the marital relationship after the first baby is born: Predicting the impact of expectancy disconfirmation. *Journal of Personality and Social Psychology*, 62, 944–957.
- Kashdan, T. B., Mishra, A., Breen, W. E., & Froh, J. J. (2009). Gender differences in gratitude: Examining appraisals, narratives, the willingness to express emotions, and changes in psychological needs. *Journal of Personality*, 77(3), 691-730.
- Kitzmann, K.M. (2000) Effects of marital conflict on subsequent triadic family interactions and parenting. *Developmental psychology*, 36, 3-13.
- Kluwer, E. S., Heesink, J. A., & Van de Vliert, E. (1996). Marital conflict about the division of household labor and paid work. *Journal of Marriage and the Family*, 958-969.
- Knudson - Martin, C. (2012). Why power matters: Creating a foundation of mutual support in couple relationships. *Family Process*, 54, 5-18.
- Lueptow, L. B., Garovich-Szabo, L., & Lueptow, M. B. (2001). Social change and the persistence of sex typing: 1974–1997. *Social Forces*, 80, 1-36.
- Long, E. C., Angera, J. J., Carter, S. J., Nakamoto, M., & Kalso, M. (1999). Understanding the one you love: A longitudinal assessment of an empathy training program for couples in romantic relationships. *Family Relations*, 235-242.
- Matta, D.S., Knudson-Martin, C. (2006) Father responsivity: couple processes and the coconstruction of fatherhood. *Family process*, 45, 19-37.

- McCullough, M.E., Emmons, R.A., Tsang, J. (2002) The grateful disposition: a conceptual and empirical topography. *Journal of personality and social psychology*, 82, 112-127.
- McCullough, M. E., Kilpatrick, S. D., Emmons, R. A., & Larson, D. B. (2001). Is gratitude a moral affect?. *Psychological bulletin*, 127(2), 249.
- MacDermid, S. M., Huston, T. L., & McHale, S. M. (1990). Changes in marriage associated with the transition to parenthood: Individual differences as a function of sex-role attitudes and changes in the division of household labor. *Journal of Marriage and the Family*, 475-486.
- Marshall, K. (1993). Employed parents and the division of housework. *Perspectives on labour and income*, 5, 23-30.
- Nomaguchi, K. M., & Milkie, M. A. (2003). Costs and rewards of children: The effects of becoming a parent on adults' lives. *Journal of Marriage and Family*, 65, 356–374.
- Mederer, H. J. (1993). Division of labor in two-earner homes: Task accomplishment versus household maintenance as critical variables in perceptions about family work. *Journal of Marriage and the Family*, 55, 133–145.
- Petch, J., & Halford, W. K. (2008). Psycho-education to enhance couples' transition to parenthood. *Clinical Psychology Review*, 28, 1125–1137.
- Rabin, C. (1994) Towards fairness in marriage. *Journal of feminist family therapy*. 6, 41-71
- Rash, J. A., Matsuba, M. K., & Prkachin, K. M. (2011). Gratitude and Well-Being: Who Benefits the Most from a Gratitude Intervention? *Applied Psychology: Health and Well-Being*, 3, 350-369.
- Reis, H. T., Clark, M. S., & Holmes, J. G. (2004). Perceived partner responsiveness as an organizing construct in the study of intimacy and closeness. *Handbook of closeness and intimacy*, 201-225.

- Robins, R. W., Caspi, A., & Moffitt, T. E. (2000). Two personalities, one relationship: both partners' personality traits shape the quality of their relationship. *Journal of personality and social psychology*, *79*(2), 251.
- Sanchez, L., Thomson, E. (1997) Becoming mothers and fathers: parenthood, gender and the division of labour. *Gender & society*, *11*, 747-772.
- Shapiro, A. F., Gottman, J. M., & Carrère, S. (2000). The baby and the marriage: Identifying factors that buffer against decline in marital satisfaction after the first baby arrives. *Journal of Family Psychology*, *14*, 59–70.
- Singer, T., & Lamm, C. (2009). The social neuroscience of empathy. *Annals of the New York Academy of Sciences*, *1156*(1), 81-96.
- Stevens, D., Kiger, G., Riley, P.T. (2001) Working hard and hardly working: domestic labor and marital satisfaction among dual-earner couples. *Journal of marriage and family*, *63*, 514-526.
- Stohs, J.H. (1995) Predictors of conflict over the household division of labor among women employed full time. *Sex roles*, *33*, 257-275.
- Suitor, J. J. (1991). Marital quality and satisfaction with the division of household labor across the family life cycle. *Journal of Marriage and the Family*, *53*, 221–230.
- Twenge, J. M., Campbell, W. K., & Foster, C. A. (2003). Parenthood and marital satisfaction: A meta-analytic review. *Journal of Marriage and the Family*, *65*, 574-583.
- Trommsdorff, G., & John, H. (1992). Decoding affective communication in intimate relationships. *European journal of social psychology*, *22*(1), 41-54.

Running head: INVLOEDEN OP TEVREDENHEID TAAKVERDELING

Tabel 1

Gemiddelden en Standaarddeviaties Demografische Gegevens.

Item	Man ^a		Vrouw ^b	
	<i>M</i>	<i>SD</i>	<i>M</i>	<i>SD</i>
Leeftijd	36.79	5.20	34.38	5.00
Aantal kinderen	1.94	0.78	1.86	0.82
Leeftijd jongste kind	2.06	1.86	2.00	1.73
Betaalde werkuren	43.62	10.15	24.57	11.56
Aantal uur huishoudelijk werk	8.41	5.12	15.38	10.30
Aantal uur kinderopvang	18.35	10.12	36.32	18.34
Schatting betaalde werkuren partner	26.97	12.02	40.89	13.49
Schatting aantal uur huishoudelijk werk partner	13.76	10.34	8.22	6.37
Schatting aantal uur kinderopvang partner	29.76	17.85	20.24	16.23

Note. ^a *n* = 34 ^b *n* = 37

Tabel 2

Gemiddelden, Standaarddeviaties en Correlaties tussen Eigenscores en Tevredenheid Taakverdeling.

Variabele	Man ^a	Vrouw ^b					
	M(SD)	M(SD)	1	2	3	4	5
1. Tevredenheid taakverdeling	5.45(0.83)	4.60(1.11)	--	.88**	-.11	.46**	.27
2. Eerlijkheid taakverdeling	4.81(1.32)	4.59(1.30)	.79**	--	-.12	.37*	.25
3. Empathie	4.49(0.45)	5.05(0.49)	-.23	-.23	--	.04	.02
4. Ervaren responsiviteit	5.54(0.56)	5.67(0.64)	.24	.20	.19	--	.52**
5. Dankbaarheid	5.63(0.71)	5.63(0.77)	.41**	.23	.15	.09	--

Note. *p < .05, **P < .01

Correlaties verdeeld per geslacht, mannelijke participanten links van scheiding, vrouwelijke participanten rechts van scheiding.

^a n = 34 ^b n = 37

Tabel 3

Correlaties tussen Partnerscores en Tevredenheid met de Taakverdeling.

Variabele	Tevredenheid taakverdeling	
	Vrouw	Man
1. Empathie	.12	.39*
2. Ervaren responsiviteit	.24	.10
3. Dankbaarheid	-.24	-.10
4. Eerlijkheid taakverdeling	.02	.09

Note. *p < .05, **P < .01*n* = 28

Running head: INVLOEDEN OP TEVREDENHEID TAAKVERDELING

Tabel 4

Samenvatting Regressie Analyses voor het Toetsen van Mediatie Modellen met Tevredenheid met de Taakverdeling als Afhankelijke Variabele.

Variabele	β	t	sr^2	R	R^2	ΔR^2
Model 1						
Stap 1				.49	.24	.24
Empathie	-.19	-1.15	.03			
Dankbaarheid	.42	2.58*	.17			
Ervaren Responsiviteit	.24	1.47	.05			
Stap 2				.41	.17	.14
Dankbaarheid	.41	2.54*	.17			
Stap 3				.28	.08	.08
Dankbaarheid	-.28	-0.17	.08			
Stap 4				.11	.01	.01
Uren besteed aan huishoudelijke taken	-.11	-0.64	.01			
Stap 5				.41	.17	.16
Dankbaarheid	.41	2.40*	.16			
Model 2						
Stap 1				.48	.23	.23
Empathie	-.13	-0.86	.02			
Dankbaarheid	.04	0.23	.00			
Ervaren Responsiviteit	.45	2.50*	.15			
Stap 2				.46	.22	.22
Ervaren Responsiviteit	.46	3.10**	.22			
Stap 3				.28	.08	.08
Ervaren Responsiviteit	-.28	-0.17	.08			
Stap 4				.29	.08	.08
Uren besteed aan huishoudelijke taken	-.17	-1.12	.03			
Stap 5				.49	.24	.16
Ervaren Responsiviteit	.42	2.68*	.16			
Model 3						
Stap 1				.44	.19	.19
Empathie	.41	2.13*	.15			
Dankbaarheid	.09	0.41	.01			
Ervaren Responsiviteit	-.10	0.31	.04			
Stap 2				.39	.16	.16
Empathie	.39	2.18*	.16			
Stap 3				.17	.03	.03
Empathie	-.17	-0.99	.03			
Stap 4				.19	.04	.04
Uren besteed aan huishoudelijke taken	-.19	0.97	.04			
Stap 5				.50	.25	.22
Empathie	.49	2.71*	.22			
Model 4						
Stap 1				.37	.13	.13
Empathie	.14	0.68	.02			
Dankbaarheid	-.28	-1.43	.07			
Ervaren Responsiviteit	.23	1.17	.05			

Note. * $p < .05$, ** $p < .01$

Stap 1,2,4 en 5 zijn regressies met als afhankelijke variabele tevredenheid met de taakverdeling, Stap 3 is een regressie met de als afhankelijke variabele de mediator uren besteed aan huishoudelijke taken.

Appendix A.**Volledige Vragenlijst.**

Hartelijk dank voor uw deelname aan dit onderzoek. Uw deelname aan dit onderzoek is geheel vrijwillig, als u wilt stoppen met deze vragenlijst is dit ten alle tijden mogelijk. Er worden geen individuele gegevens van deelnemers gepubliceerd, en uw deelname is anoniem. Vult u deze vragenlijst daarom zo eerlijk mogelijk in. Het is noodzakelijk dat deze vragenlijst door beide partners in zijn geheel wordt ingevuld, zonder overleg. Gegevens worden niet gebruikt voor andere doeleinden dan dit onderzoek.

Geslacht: m/v

Leeftijd:

Getrouwd: ja/nee

Aantal kinderen:

Leeftijd jongste kind:

Wat is uw netto gezinsinkomen per maand (Het gezamenlijk netto inkomen van u en uw partner samen in euro's)? *1 = niet van toepassing, 2 = minder dan 1000, 3 = tussen 1000 en 2000, 4 = tussen 2000 en 3000, 5 = tussen 3000 en 4000, 6 = tussen 4000 en 5000, 7 = meer dan 5000.*

Hoeveel uur besteed u aan betaald werk per week (inclusief overuren)?

Hoeveel uur besteed u aan de verzorging van jullie kind per week?

Hoeveel uur besteed u per week aan huishoudelijke taken (binnen en buiten)?

Hoeveel uur denkt u dat uw partner per week aan betaald werk besteedt (inclusief overuren)?.....

Hoeveel uur denkt u dat uw partner per week aan de verzorging van jullie kind besteedt?.....

Hoeveel uur denkt u dat uw partner per week aan huishoudelijke taken (binnen en buiten) besteedt?.....

Geef aan in hoeverre u het met de volgende stellingen eens bent. 1 = sterk mee oneens, 2 = mee oneens, 3 = een beetje mee oneens, 4 = neutraal, 5 = en beetje mee eens, 6 = mee eens, 7 = sterk mee eens.

1. Ik heb vaak tedere, bezorgde gevoelens voor mensen die minder gelukkig zijn dan ik. EC

2. Ik vind het soms moeilijk om dingen te zien vanuit andermans gezichtspunt. PT*
3. Soms heb ik niet veel medelijden met andere mensen wanneer ze problemen hebben. EC*
4. Ik probeer naar ieders kant van een meningsverschil te kijken alvorens ik een beslissing neem. PT
5. Wanneer ik iemand zie waarvan wordt geprofiteerd, voel ik me nogal beschermend tegenover hen. EC
6. Ik probeer mijn vrienden soms beter te begrijpen door me in te beelden hoe de dingen eruit zien vanuit hun perspectief. PT
7. Andermans ongelukken verstoren me meestal niet veel. EC*
8. Als ik zeker ben dat ik over iets gelijk heb, verspil ik niet veel tijd aan het luisteren naar andermans argumenten. PT*
9. Wanneer ik zie dat iemand unfair wordt behandeld, voel ik soms weinig medelijden met hen. EC*
10. Ik ben vaak nogal geraakt door dingen die ik zie gebeuren. EC
11. Ik geloof dat er twee zijden zijn aan elke vraag en probeer te kijken naar beide. PT
12. Ik zou mijzelf beschrijven als een vrij teerhartig persoon. EC
13. Wanneer ik overstuur ben door iemand, probeer ik mijzelf meestal voor een tijdje “in zijn schoenen” te verplaatsen. PT
14. Alvorens iemand te bekritisieren, probeer ik mij voor te stellen hoe ik mij zou voelen mocht ik in hun plaats zijn. PT

Note. Vragen met een * zijn omgepoolde vragen. PT = Perspective Taking; EC = Empathic concern.

Geef aan in hoeverre u het met de volgende stellingen eens bent. 1 = sterk mee oneens, 2 = mee oneens, 3 = een beetje mee oneens, 4 = neutraal, 5 = en beetje mee eens, 6 = mee eens, 7 = sterk mee eens.

1. Er is zoveel aan mijn partner waar ik dankbaar voor ben.
2. Als ik een lijst moest maken van alles aan mijn partner waar ik dankbaar voor ben, zou dit een erg lange lijst worden.
3. Als ik naar mijn partner kijk, zie ik niet veel om dankbaar voor te zijn.*
4. Er kan lange tijd voorbijgaan voordat ik mijn partner ergens dankbaar voor ben.*
5. Ik denk dat er veel is aan mij, waar mijn partner dankbaar voor is.
6. Ik denk dat mijn partner een lange lijst zou kunnen maken met dingen aan mij waar hij of zij dankbaar voor is.

7. Ik denk dat als mij partner naar mij kijkt, hij of zij niet veel ziet om dankbaar voor te zijn.*
8. Ik denk dat lange tijd voorbij kan gaan voor mijn partner mij ergens dankbaar voor is.*

Note. Vragen met een * zijn omgepoolde vragen.

De volgende vragen gaan over de taakverdeling. Wilt u aangeven in hoeverre de volgende stellingen op u van toepassing zijn? 1 = sterk mee oneens, 2 = mee oneens, 3 = een beetje mee oneens, 4 = neutraal, 5 = en beetje mee eens, 6 = mee eens, 7 = sterk mee eens.

1. Ik ben tevreden met de hoeveelheid tijd die ik per week besteed aan het verzorgen van mijn kind.
2. Ik ben tevreden met de hoeveelheid tijd die mijn partner per week besteed aan de verzorging van mijn kind.
3. Ik ben tevreden met de hoeveelheid tijd die ik per week besteed aan het doen van huishoudelijke taken; zoals schoonmaken, boodschappen, koken ed.
4. Ik ben tevreden met de hoeveelheid tijd die mijn partner per week besteed aan het doen van huishoudelijke taken, zoals schoonmaken, boodschappen, koken ed.
5. Ik vind dat mijn partner te weinig doet in het huishouden.*
6. Ik heb het gevoel dat de taakverdeling eerlijk is.
7. Ik vind dat mijn partner te weinig tijd besteed aan de verzorging van ons kind.*
8. Ik heb het gevoel dat ik teveel doe in verhouding met mijn partner.*

Note. Vragen met een * zijn omgepoolde vragen.

De volgende vragen gaan over uw partners gedrag ten opzichte van u. Wilt u voor elk van de onderstaande stellingen aangeven in hoeverre de stelling uw partners gedrag ten opzichte van u? 1 = sterk mee oneens, 2 = mee oneens, 3 = een beetje mee oneens, 4 = neutraal, 5 = en beetje mee eens, 6 = mee eens, 7 = sterk mee eens.

1. Mijn partner ziet mij zoals ik echt ben.
2. Mijn partner ziet dezelfde goede en slechte kanten van mij als ik bij mezelf zie.
3. Mijn partner waardeert mij, inclusief alle tekortkomingen en gebreken.
4. Mijn partner kent mij goed.
5. Mijn partner waardeert en respecteert mij zoals ik echt ben.
6. Mijn partner kijkt over het algemeen vooral naar mijn beste kanten.
7. Mijn partner weet wat ik denk en voel.
8. Mijn partner begrijpt mij.

9. Mijn partner luistert echt naar mij.
10. Mijn partner is geïnteresseerd in wat ik denk en voel.
11. Mijn partner doet graag dingen met mij.
12. Mijn partner waardeert mijn vaardigheden en opvattingen.
13. Mijn partner zit met mij 'op één golflengte'.
14. Mijn partner gaat in op mijn behoeften.

Bedankt voor uw deelname aan dit onderzoek.

Appendix B.

**Verwijderde *Outliers* bij Grote Afwijkingen in Scores, Gesplitst in Mannelijke
Participanten (participantnummer.1) en Vrouwelijke Participanten
(participantnummer.2).**

Variabele	Participant nummer	Origineel	Veranderd	Standaarddeviatie
Empathie	58.1	6.45	6.00	1.0
Empathie	7.2	3.40	4.00	1.0
Ervaren responsiviteit	11.1	3.93	4.50	1.0
Ervaren responsiviteit	61.1	4.00	4.50	1.0
Ervaren responsiviteit	53.1	4.00	4.50	1.0
Dankbaarheid	52.1	3.75	4.50	1.0
Dankbaarheid	61.1	4.00	4.50	1.0
Uren besteed aan kinderzorg	52.1	3.00	3.50	0.5